

Helse Sør-Øst RHF
Postboks 404
2303 HAMAR

Deres ref.:
Vår ref.: 20/9464-4
Saksbehandler: Camilla Closs Walmann
Dato: 03.04.2020

Informasjon om midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19

For å kunne møte kapasitets- og ressursutfordringer som følge av covid-19, er det vedtatt midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19. Forskriftens formål er å bidra til en likeverdig tilgang til helse- og omsorgstjenester og en *effektiv utnyttelse av ressurser* under utbruddet av Covid-19.

De midlertidige fravikelsene i pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven er hjemlet i lov 27. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19 mv. (koraloven). Koronaloven gir Kongen myndighet til å gi midlertidige forskrifter om nødvendige tiltak for å begrense forstyrrelsen av normale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av Covid-19.

[Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen for å avhjelpe konsekvenser under utbruddet av Covid-19](#) innebærer bl.a. at enkelte pasientrettigheter helt eller delvis ikke gjelder i det tidsrommet forskriften er i kraft. Nedenfor redegjøres det for pasientens rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, pasientens rett til vurdering og pasientens rett til fritt behandlingsvalg etter den midlertidige forskriften.

Generelt om fortolkningen av den midlertidige forskriften

Koralovens formål er å legge til rette for forsvarlige og effektive tiltak som er nødvendige for å begrense forstyrrelsen av normale samfunnsfunksjoner som følge av utbruddet av Covid-19. Det er et krav at regelverksendringen som gjøres med hjemmel i loven er forholdsmessig og i samsvar med lovens formål.

Den midlertidige forskriften må derfor tolkes i lys av at forskriften ikke skal fravike de nevnte lovene i større grad enn det som er nødvendig og forholdsmessig, og i samsvar med formålet med koraloven. Videre må forskriften tolkes på bakgrunn av det som er formålet med endringene.

Rett til helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten

Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 b (rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten) blir erstattet med § 3 i den midlertidige forskrift om endringer i

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Camilla Closs Walmann, tlf.: +4745878470

Postboks Vitaminveien 4, 0483 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

helselovgivningen. Dette gjelder i det tidsrommet forskriften gjelder. Dette følger av forskriften § 2. Pasientens rett til øyeblikkelig hjelp gjelder som før. Dette følger av forskriften § 3 første ledd. Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten innen forsvarlig tid, jf. § 3 andre ledd i forskriften.

Pasientens rett til å få helsehjelp innen en fastsatt frist gjelder ikke så lenge forskriften gjelder. Pasientens rett til et alternativt tilbud ved fristbrudd, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 b fjerde ledd, gjelder heller ikke. Spesialisthelsetjenestens plikt til å fastsette en frist, og til å kontakte HELFO etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 andre ledd er også opphevet så lenge forskriften gjelder.

Spesialisthelsetjenesten har uavhengig av dette fortsatt en plikt til å sørge for nødvendig helsehjelp, og helsehjelpen skal være faglig forsvarlig, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 2-2. Den midlertidige forskriften er derfor ikke til hinder for at spesialisthelsetjenesten setter et tidspunkt for når den mener helsehjelpen bør starte opp for å sikre et forsvarlig pasientforløp. En slik frist vil imidlertid ikke medføre at pasienten har rett til et alternativt tilbud ved fristbrudd eller at tjenesten har plikt til å kontakte Helfo.

Det følger av den midlertidige forskriften at spesialisthelsetjenestens plikt til å umiddelbart kontakte Helfo ved fristbrudd ikke vil gjelde fra det tidspunktet som forskriften trer i kraft. Pasientene vil heller ikke vil ha rett til å kreve å få nødvendig helsehjelp fra andre ved fristbrudd i det tidsrommet som forskriften gjelder. Endringene innebærer imidlertid ikke at de pasientene spesialisthelsetjenesten allerede har meldt om og som Helfo har funnet et tilbud til, må tilbakeføres. Det samme gjelder pasienter som er i et forløp hos leverandør.

Alle pasienter, også de pasientene som ikke har fått en frist i tidsrommet som forskriften gjelder, vil ha rett til nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid.

Den midlertidige forskriften viderefører spesialisthelsetjenestens adgang til å gi nødvendige helseopplysninger til Helfo uten hinder av taushetsplikten, dersom det er nødvendig for å sikre pasienten nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid, jf. § 4 femte ledd. Dette innebærer at den offentlige spesialisthelsetjenesten kan benytte seg av Helfo Pasientformidlings funksjoner, dersom den mener dette er hensiktsmessig for å bidra til at pasientene får nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid. Helfo vil derfor fortsatt bistå med å formidle de pasienter som meldes av spesialisthelsetjenesten i perioden den midlertidige forskriften gjelder. Avtalene som Helfo har inngått med fristbruddleverandører legges da fortsatt til grunn, og vil også være styrende med hensyn til finansiering og oppgjør. Dersom den offentlige spesialisthelsetjenesten kontakter Helfo for å ivareta pasienter under denne perioden, vil dette følgelig vurderes tilsvarende som de tilfellene hvor den offentlige spesialisthelsetjenesten tidligere har meldt om fristbrudd.

Ikrafttreddelsen av den midlertidige forskriften innebærer ikke at pasienter som spesialisthelsetjenesten allerede har meldt om til Helfo og som Helfo har funnet et subsidiært tilbud til skal tilbakeføres. Det samme gjelder pasienter som er i et forløp hos leverandør.

Registrering av ventetider

Forskrift om ventelisterregistrering er ikke endret eller opphevet. Etter forskriften § 3 andre ledd skal det *"fremgå av ventelisten om pasienten har rett til nødvendig helsehjelp etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1b. Dersom pasienten har en slik rett, skal den fristen som er fastsatt i medhold av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1b annet ledd, fremgå av ventelisten."* Plikten

til å sette frist er midlertidig opphevet, men den midlertidige forskriften er ikke til hinder for at spesialisthelsetjenesten setter et tidspunkt for når den mener helsehjelpen bør starte opp for å sikre et forsvarlig løp. Formålet med ventelisteregistrering er at pasienter skal få helsehjelp innen forsvarlig tid. Retten til helsehjelp innen forsvarlig tid ligger fast.

Spesialisthelsetjenesten bør ikke endre sine rutiner i større grad enn det som er nødvendig for å sikre en effektiv utnyttelse av ressursene under utbruddet. Helsedirektoratet anbefaler derfor at virksomheter i så stor grad som mulig fortsetter å registrere og rapportere til Norsk pasientregister i henhold til gjeldende veiledere. Dette er viktig for at spesialisthelsetjenesten skal ha oversikt over ventende pasienter når utbruddet er over og tilstanden normaliserer seg. Det er også viktig for å kunne følge med på aktiviteten i spesialisthelsetjenesten under utbruddet.

Rett til vurdering

Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen § 4 erstatter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 (rett til vurdering) i det tidsrommet forskriften gjelder. Dette fremgår av forskriften § 2.

Forskriften § 4 første og andre ledd viderefører i all hovedsak pasientens rett til vurdering etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 første ledd og andre ledd første punktum. Spesialisthelsetjenestens plikt til å informere om pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten videreføres. Pasientens rett til å få informasjon om vedkommende har rett til nødvendig helsehjelp, er imidlertid utvidet fra 10 til 30 virkedager.

Dersom pasienten vurderes til å ha rett til nødvendig helsehjelp, skal pasienten så langt det er mulig informeres om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang. Plikten til å informere om tidspunkt for oppstart er dermed ikke absolutt. Dette åpner for at spesialisthelsetjenesten i en situasjon hvor de mangler oversikt over når pasienten kan tas inn til utredning eller behandling, kan informere om at de på et senere tidspunkt vil gi informasjon om når dette vil skje.

Forskriften § 4 tredje, fjerde og femte ledd viderefører pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 tredje, fjerde og femte ledd.

Rett til fritt behandlingsvalg

Midlertidig forskrift om endringer i helselovgivningen berører også pasientens rett til fritt behandlingsvalg.

Innenfor somatiske helsetjenester (dvs. helsetjenester som gjelder fysiske sykdommer) innebærer endringen at pasientens rett til fritt behandlingsvalg ikke skal gjelde i det tidsrommet forskriften er i kraft.

Pasientens rett til fritt behandlingsvalg skal fortsatt gjelde innen psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og intensiv rehabilitering av barn i godkjente virksomheter etter spesialisthelsetjenesteloven § 4-3. Retten til å velge er begrenset til virksomheter innen de nevnte områdene som er godkjent etter spesialisthelsetjenesten § 4-3. Formålet med

endringene er å gi handlingsrom til å styre pasientflyten innen den offentlige finansierte spesialisthelsetjenesten.

Fritt behandlingsvalg vil også fortsatt gjelde for pasienter som ved forskriftens ikrafttredelse allerede er tatt inn under utredning eller behandling i godkjent virksomhet etter § 4-3. Dette innebærer at pasienter som hadde en avtale om utredning eller behandling hos en godkjent virksomhet etter § 4-3 før forskriftens ikrafttredelse, skal kunne få sin behandling. Allerede avtalte konsultasjoner eller behandlinger behøver dermed ikke å avlyses. Det samme gjelder de tilfellene hvor en henvisning er sendt til godkjent virksomhet, selv om pasienten på tidspunktet for forskriftens ikrafttredelse ikke hadde fått en time.

Godkjenningsordningen som er regulert i forskrift om private virksomheters adgang til å yte spesialisthelsetjenester mot betaling fra staten består. Dersom den offentlige spesialisthelsetjenesten/helseforetakene ser behovet for det, kan godkjente leverandører benyttes. Det betyr at godkjente virksomheter i slike tilfeller fortsatt kan utføre utredning og behandling av pasienter med rett til nødvendig helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, i tråd med godkjenningen som er gitt av Helfo.

Velg behandlingssted på helsenorge.no og oppdatering av forventet ventetid

Nettsiden Velg behandlingssted viser forventede ventetider til om lag 300 undersøkelser og behandlinger ved offentlige behandlingssteder, private behandlingssteder med avtale og private behandlingssteder som er godkjent av Helfo. Alle behandlingssteder som omfattes av fritt behandlingsvalg skal rapportere forventede ventetider månedlig. Målet er at ventetidene skal være tilgjengelige, realistiske og oppdaterte og kunne brukes som grunnlag for pasienters valg av behandlingssted.

Godkjente leverandører innen psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og intensiv habilitering av barn vil være omfattet av rett til fritt behandlingsvalg også i det tidsrommet den midlertidige forskriften gjelder. Disse vil fortsatt ha plikt til å rapportere månedlige ventetider via Helsetjenestekatalogen på Norsk Helsenett.

For alle andre behandlingssteder bortfaller plikten til å rapportere månedlige ventetider via Helsetjenestekatalogen på Norsk Helsenett i det tidsrommet forskriften er gjeldende.

Vennlig hilsen

Anne Louise Valle e.f.
avdelingsdirektør

Gunhild J. Røstadsand
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:

Helse- og omsorgsdepartementet

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
HELSE MIDT-NORGE RHF		Postboks 464	7501 STJØRDAL
HELSE NORD RHF		Sjøgata 10	8006 BODØ
Helse Sør-Øst RHF		Postboks 404	2303 HAMAR
HELSE VEST RHF		Postboks 303	4068 STAVANGER